

Het kerkgebouw aan de Lekdijk is waarschijnlijk het derde dat op deze plaats staat. Het eerste, een kapel, dateerde van 1455. In 1495 werd de kapel vergroot en tot parochiekerk verheven. In 1575 is de kerk voor een groot gedeelte afgebrand en pas in 1646 hersteld. Deze kerk was in de eerste helft van de 19e eeuw weer aan vervanging toe. Op 26 mei 1847 werd de eerste steen voor dit gebouw gelegd en op zondag 30 januari 1848 werd het in gebruik genomen. Het was een rechthoekige zaalkerk met ongeveer 450 zitplaatsen. Uit de oude kerk waren alleen de kansel en het doophek hergebruikt, die dateren uit ongeveer 1660, alsmede de drie koperen kronen, die toen overigens een andere vorm hadden dan nu.

Het is zeker dat in de nieuwe kerk nog geen orgel was en we kunnen stellen dat dit er in de oude kerk ook niet was. Enerzijds omdat toen in de dorpskerken van de Alblasserwaard nog helemaal geen orgels gebruikt werden; anderzijds blijkt het duidelijk uit de verslagen van de ingebruikneming van dit orgel. Bovendien was ter plaatse van het orgel tegen de torenwand een grote wijzerplaat (die nog aanwezig is) met wijzers die verbonden waren met het torenuurwerk. Tenslotte is in kasboeken terug te vinden dat in die tijd jaarlijks *f* 22,50 , ofwel *f* 0,20 per dienst aan een voorzanger werd betaald.

Op 5 januari 1852 riep ds. Boele van Schagen de kerkvoogdij bijeen om te vertellen dat de Ambachtsheer van Nieuw-Lekkerland, Fop Smit, een orgel wilde schenken. Fop Smit was eigenaar van een scheepswerf in Kinderdijk en had tevens een eigen rederij. Dankbaar aanvaardde men dit genereuze aanbod en volgens het notulenboek

"...scheidde de vergadering met een verheugd gemoed, in het blijde vooruitzicht dat het Gode verheerlijkend gezang in Zijn bedehuis onder begeleiding van Orgeltoon voortaan meer aan het verheven oogmerk en doel zal kunnen beantwoorden en tevens mede kan werken om het gemoed te openen voor de goede indrukken van Zijn Woord".

De opdracht werd gegeven aan de fa. Kam & Van der Meulen uit Rotterdam. Juist in dat jaar 1852 overleed op 28 augustus de firmant Hendrik van der Meulen, zodat we kunnen stellen dat ons orgel het eerste echte Kam-orgel is. Tot 1863 bouwde Willem Hendrik Kam nog een aantal orgels, waarvan dat in de Grote kerk van Dordrecht zijn grootste en ook bekendste werk is. Er is van ons orgel in het kerkelijk archief geen bestek teruggevonden; evenmin in het archief van de familie Smit.

Het orgel werd geheel nieuw gebouwd met een voor die tijd heel modern vormgegeven pijpenfront. We noemen deze stijl Classicistisch. Het valt op dat Kam in zijn vormgeving (ook elders) nauw aansloot bij de vormen van en in het kerkgebouw. Dat is bijvoorbeeld te zien in de ronde boogvormen, die we ook in de ramen terugzien, maar ook het profiel van de kap van het orgel komt opvallend overeen met het klankbord van de kansel.

De ornamenten van houtsnijwerk hebben nog iets meer een relatie naar eerdere stijlvormen. Zeer fraai is overigens ook de rijk bewerkte balustrade aan weerszijden van het orgel. De opzet van het front is vrijwel identiek aan het veel grotere orgel in de Nieuwe Kerk te Zierikzee, dat Kam & Van der Meulen vijf jaar eerder bouwden.

Het orgel had in die tijd een roomwitte kleur. In 1914 is die gewijzigd in een eikenhoutimitatie. Dit had te maken met het feit dat de eikenhouten preekstoel en het doophek tot 1912 ook wit geschilderd waren, om een belasting op blank eiken meubilair – ingevoerd in de Franse tijd – te ontduiken. Toen dit meubilair weer blank gemaakt was, liet men het orgel ook overschilderen ‘in de kleur van het werk in de kerk’.

Het orgel kreeg 17 stemmen (registers), verdeeld over twee klavieren. Er was een zgn. aangehangen pedaal, wat betekent, dat het verbonden was met de toetsen van het onderklavier. De dispositie (verdeling van de registers) was bij de oplevering als volgt:

Hoofdwerk (I):		Nevenwerk (II):	
Prestant	8'	Prestant	8'
Bourdon	16'	Viola di Gamba	8'
Roerfluit	8'	Holpijp	8'
Octaaf	4'	Salicionaal	4'

Fluit	4'	Roerfluit	4'
Quint	3'	Gemshoorn	2'
Octaaf	2'	Eoline	8'
Cornet	V st. (diskant)		
Mixtuur	III-IV st.		
Trompet	8'		

*Pedaal: Aangehangen
(aan klavier I)*

*Koppelingen: I-II
Manuaalomvang: C-f'''
Pedaalomvang: C - d'*

Deze dispositie en ook het klankbeeld kreeg nog wel wat klassieke elementen, zoals een zgn. tertsmixtuur, maar tegelijk meer moderne, zoals een 'doorslaand' tongwerk (Eoline). Ook de opstelling van de 'werken' (het pijpwerk dat behoort bij de afzonderlijke klavieren) was nieuw voor die tijd, nl. niet boven elkaar, maar achter elkaar. De windlade met het pijpwerk van het 2e klavier werd als Nevenwerk achterstevoren achter die van het 1e klavier (het Hoofdwerk) opgesteld. Dit maakte dat de orgelkast relatief diep moest worden. De onderste helft van de kast diende alleen voor de windvoorziening en de mechanieken. Het orgel werd aan de zijkant bespeeld.

Op 2e Pinksterdag 16 mei 1853 werd het orgel ingewijd, waarbij ds. Boele van Schagen over Psalm 150:4 een inwijdingsrede hield. Een verslag daarvan vermeldt:
"Een talrijke schare, ook van elders opgekomen, woonde deze plegtigheid bij. Bij die gelegenheid werd dan ook bijzondere hulde en dank toegebracht aan de Weledele Heer Fop Smit van Nieuw-Lekkerland, die door dit aanzienlijk geschenk aan de gemeente aanmerkelijk veel toebracht tot verhoging van het godsdienstig gevoel, wanneer de eenparige lofzangen der gemeente tot verheerlijking van God en den Verlosser aangeheven, met de welluidende tonen des orgels gepaard gaan".
's Middags werd op uitnodiging van de schenker een bespeling gegeven door de heer B. Tours, organist van de Laurenskerk te Rotterdam, waarbij hij volgens een verslag "het orgel in al deszelfs welluidendheid en kracht heeft doen horen, waarbij het ten volle is gebleken, dat de heer Willem Hendrik Kam, orgelmaker te Rotterdam, wien de vervaardiging naar zijn vooraf opgemaakt plan is aanvertrouwd geweest, een man was van grote bekwaamheid in zijn vak en als zodanig met volle ruimte overal en te allen tijde aanbevolen kon worden".

Orgel

woensdag 24 maart 2010 22:35 - Laatst aangepast maandag 22 juni 2015 19:03

[Hier vind u meer informatie met betrekking tot de restauratie van het orgel.](#)